

EBÛ HAFS EL-HADDÂD (4)*

Eüzü bi'llâhi mine's-şeytâni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîne hamden kesîran tayyiben mübâreken fîhi alâ külli hâlin ve fî külli hîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidi'l-evvelîne ve'l-âhirîn... Senedinâ ve mededinâ muhammedin ve alâ âlihî ve sahbihî ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn... Emmâ ba'd:

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin selâmı, rahmeti, bereketi, ihsanı, ikramı üzerinize olsun. Rabbim iki cihanda sizleri bahtiyâr eylesin...

Ebû Abdurrahmân es-Sülemî Rh.A'in meşhur ve kıymetli *Tabakâtü's-Süfiyye* isimli kitabını okuyoruz. Bu kitapta Ebû Hafs- ı Haddâd en-Neysâbü'rî'nin hayatını okumakla geçen haftalar devam etmiştik. 121. sayfanın 25. paragrafıyla şimdi geriye kalan kısma devam edeceğiz.

Bu, mübarek şahısların hayatını ve sözlerini anlatan kaynak kitap, yâni ana eser, menba' mahiyetinde ve güzel bir baskısı yapılmış, çok güzel dipnotlar konulmuş, çok güzel bir baskı. Bu kitabı okuyup çok şeyler öğreniyoruz. Tasavvufun gerçeği, aslı, esası ve gerçek mutasavvıfların bu konudaki pırıl pırıl sözleriyle ilgili çok kıymetli mâlûmat okumaktayız.

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

Bu kitabın bahislerini okumağa geçmeden önce, evvelâ Peygamber SAS Efendimiz'in ruhuna bizlerden bir hediye olsun diye, sonra onun mübarek âlinin, ashâbının, etbâının, ahlâbının, evzâcının, evlâdının, zürriyyetinin, sâdât ve meşâyih turuk-u aliyyemizin, Ebû Bekr-i Sıddîk ve Aliyy-i Murtazâ'dan Hocamız Muhammed Zâhid-i Bursevî'ye kadar güzerân eylemiş olan cümle evliyaullah, mürşid-i kâmil büyüklerimizin, pirlarımızın ruhları için;

Bu kitapta ismi geçen şahısların, bu kitabı yazan Ebû Abdurrahmân es-Sülemî'nin ruhu için; uzaktan yakından bu güzel kitabın okunmasını takibe gelen, siz değerli kadirşinas kardeşlerimin ahirete göçmüş bütün sevdiklerinin, yakınlarının, geçmişlerinin ruhları için;

Bu beldelerde, bu diyarlarda yaşamış, gelmiş geçmiş olan enbiyâullah, evliyâullah ve sâlihlerin, bu beldeleri fetheden Fâtihtir Sultan Muhammed Han ve sair şehirleri fethetmiş olan fâtihterin, şehidlerin, gazilerin, mücahidlerin ruhları için;

Cümle hayır hasenât sahiplerinin ruhları için ve şu caminin yapılmasına az çok bağışı, katkısı, emeği, hizmeti geçmiş olanların, içinde vazife görenlerin kendilerinin geçmişlerinin ruhları için; bizim de dünya ve ahiret saadet ve selâmetine ermemiz için bir Fâtihâ, üç İhlâs-ı Şerîf okuyalım, o büyüklerimize, saydıklarımıza hediye edelim, öyle başlayalım! Buyurun:

a. Velî Kimdir?

Ebû Hafs-ı Haddâd Hazretleri'ne sorulmuş:

قَالَ وَسُئِلَ أَيْضًا مِنَ الْوَلِيِّ فَقَالَ مَنْ أَيْدٍ
بِالْكَرَامَاتِ وَغُيِّبَ عَنْهَا

TS. 121/25 (Kàle, ve suile eydan) Yâni kàle dediği, yukarıdaki rivâyet zincirinde ismi geçen şahsa atıfta bulunuyor. Kàle dediği

o. O kimmiş bakalım, Ebü'l-Hasen ibn-i Miksem demiş ki “Bağdat'ta ben Ebû Muhammed el-Mürteiş'ten işittim.” O da diyor ki: “Ebû Hafs'tan şöyle duydum.” dediğine göre, bu rivâyet de demek ki yine el-Mürteiş Rh.A'den rivâyet edilmiş oluyor.

(Süile) Soruldu. Kime?.. Tercüme-i hal sahibi Ebû Hafs-ı Haddâd en-Nîsâbûrî'ye, kısaca Ebû Hafs-ı Haddâd Hazretleri'ne soruldu: (Meni'l-veliyü) “Allah'ın sevgili kulu, velî dediğimiz şahıs...” Biz çoğulunu kullanıyoruz. Velî kelimesinin çoğulu evliyâ. Veliyyu'llah, çoğulu evliyâullah. “Velî kimdir? Allah'ın velî kulu, evliyâsı kimdir?” diye sormuşlar bu Ebû Hafs-ı Haddâd Hazretleri'ne. Bunun nasıl büyük bir zât olduğunu, geçtiğimiz derslerde okumuştuk.

Düşünün tabii, bu soru size sorulsa siz ne cevap verirsiniz?

Velî deyince siz ne anlıyorsunuz, evliya deyince hatırıma ne geliyor, nasıl bir tarif yaparsınız? Kendiniz düşünün!..

Ama nihayet tabii, bu sizin kendi bilginizle sınırlı bir söz olacak. Yâni siz bir söz söylüyorsunuz ama veya ben bir söz söylüyorum ama, bu konuda salâhiyetim, bilgim, tahsîlim, görgüm neyse, o kadar kıymetli bir söz.

Bu şahıs bu konunun en salâhiyetli şahsı. Hem bunu bilgi olarak bilen insan, hem de hal olarak yaşayan insan... Yaşadığı güzel haliyle de herkesin kendisini tanıdığı, deneyip, tecrübe edip, tadıp bildiği bir mübarek insan. Yâni sıradan kimseye git, “Velî kimdir?” diye sor; cevabının kıymeti o kimse kadar olur. O kimse ne kadar kıymetliyse cevabı da o kadar olur. Bazen hiç kıymetsiz de olabilir cevap... Ama sorulan kimse zaten evliyâ olduğuna hüsn-ü zan ettiğimiz kimse, zaten din ilimlerinde çok derinleşmiş bir kimse.

Şimdi soruluyor “Nedir evliya demek? Kimdir velî dediğimiz şahıs?.. (Meni’l-veliy) Velî kimdir?..” (Fekâl) Cevap veriyor. Şimdi bakın cevaba:

(Men üyyide bi’l-kerâmâti ve guyyibe anhâ) Cümle kaç kelimedenden ibaret?.. Men, üyyide, kerâmât, guyyibe... Dört tane kelimeyi kullanarak tarifi yapmış ama, Allah râzı olsun, o kadar güzel tarif yapmış ki, çok beğendim ben. Tabii buraya gelmeden önce her zaman kitabı okuyamıyorum ama, bu akşam biraz okudum. Biraz aşağıda ne gelecek, yukarıda ne var biliyorum, çok hoşuma gitti.

Zaten Peygamber SAS Efendimiz’in vafıdır: Az söz ile çok özlü, çok güzel mânâ söylemek. Efendimiz’e verilmiş bir meziyettir, imtiyazdır,

bir güzel vasıftır. Peygamber Efendimiz: “Bana beş şey verildi.” diyor, birisi de bu. (*U’tîtü cevâmia’l-kelim*) Yâni, “Derli toplu, özlü söz söyleme kabiliyeti de verildi bana...”

Hakîkaten Peygamber Efendimiz’in hadis-i şeriflerini ezberleyebilirsiniz. Kırk tanesini ezberlerseniz, Allah sizi alim zümresinden haşr edecek kıyamet gününde... Kolayca da ezberlenebilir, çünkü özlü... Az söz, çok mânâ, çok güzel ifade.

Evliyaullahın işi nedir?.. Evliyaullahın işi de Peygamber Efendimiz’e tam ittibâ etmek, tam onun gibi olmağa çalışmak...

Çünkü o bizim nümûne-i imtisâlimizdir, modelimizdir. Allah CC Hazretleri’nin,

“—İşte ben bu kulumu sevdim, bunu elçi diye gönderdim, bu benim habibim, bu en yüksek, seyyidü’l-evvelîne ve’l-âhirîn, kâinâtın efendisi, eşref-i mahlûkat olan zât... İşte bunun gibi olun!.. Belki anlamazsınız uzun boylu tariflerden, işte bak gösteriyorum, bunun gibi olun!” diye bize gönderdiği model bir insan Peygamber Efendimiz.

Bunlar ona kendilerini en iyi uydurabilmiş insanlar. Biz de uydurabilirsek ne mutlu!.. O zaman, Peygamber Efendimiz’in sünneti yolunda yürümüş oluruz. Efendimiz’in ahlâkı ile ahlâklandığımız zaman, belki fenâ fi’r-rasûl dediğimiz hal o zaman olacak... Fenâ fi’llâh, bekâ bi’llah... Hani tabirler var. Ne zaman olacak?..

Rasûlüllah'ın hadis-i şerîflerini, sünnet-i seniyyesini bileceksin, kendini tam ona uydurup hazmedeceksin; işte o zaman fenâ fi'r-rasul makamına erişebileceksin.

Bu da az sözle çok güzel bir tarif yapmış. Kimin gibi?..

Peygamber Efendimiz'in hadis-i şerifleri gibi. Trak, oturtmuş: (*Men üyyide bi'l-kerâmâti ve guyyibe anhâ*) “Kerametlerle

takviye olunan, te'yid olunan, tasdik olunan ama, kerametlerini görmeyen kimse... Kerametlerini zihninde tutmayan, kerametlerini malzeme olarak kullanmayan, keramet satmayan, kerametini gizleyen kimsedir.”

Evliyânın vasfı nedir? (*Men*) “*O kimsedir ki evliya, (üyyide) te'yid olunmuştur, desteklenmiştir, tasdik olunmuştur, takviye olunmuştur. İnsanlar onun gerçek mübarek insan olduğunu bilsinler diye, Allah'ın yardımına mazhar kılınmıştır.*” Ne ile?.. (*Bi'l-kerâmât*) “*Kerametler ile...*” *Keramet gösterir. Sözü keramettir, bakışı keramettir, oturuşu kalkışı keramettir, her hali keramettir.*

Bizim bakanlık yapmış bir arkadaşımız, kendisi anlatıyor ve sağ. Adresini versem gidip siz de görüşürsünüz.

“—Meksika'da uçağa bindim, uçak düşecekti neredeyse. Böyle başladı sallanmağa. Ben de ölümü düşündüm, uçak düşerse parça parça olacağız, öleceğiz. Sallanıyor uçak, düştü düşecek. Herkes bağıırıyor, çığlık atıyor.”

Ondan sonra, şöyle gözünü kapatmış, şeyhi diye Mehmed Zâhid Hocamız'a rabıta yapmış. Yâni gözünü kapatmış, Hocamız'ı gözünün önüne getirmiş, onunla rabıta yapmış, irtibat kurmuş.

Sonra uçak düşmemiş, Meksika'dan, Amerika'dan Türkiye'ye gelmiş, Hocamız'ı ziyarete gitmiş, elini öpmüş.

“—Uçak da bayağı korkuttu değil mi?” demiş Hocamız.¹

Daha hiçbir şey anlatmadı. Yâni Meksika'da olan bir olay. Kendisi bir şey söylemedi. Haberle beraber kendisi geliyor. “Bayağı korkuttu değil mi uçak?” diyor, keramet gösteriyor. Yâni onun halini biliyor, o uçaktayken kendisiyle rabıta yaptığının, kendisiyle irtibatlandığının farkında, onu biliyor. Allahu a'lem belki uçak düşecekken, uçağın düşmesini de belki Allah'ın lütfuyla engellemiştir, o da bir keramet. Belki öyle de engellemiştir.

Tamam, işte böyle olur. Sözü, özü, işi, hali, ahlâkı, her şeyi fevkalade böyle. İnsan dikkat ettiği zaman anlar.

Hocamız'a bir kardeşimiz gelmiş, annesiyle beraber ama yolda yemek yemişler, sarımsaklı yemek yemişler. Şimdi eyvah! Hocamız'ı da ziyaret etmek istiyorlar, üstelik de başka bir şeyhe bağlı insanlar. Başka bir şeyhe bağlılar ama, bizim Hocamız'ı da ziyarete geliyorlar.

¹ Dr. Metin Erkaya, Anılarla Mehmed Zâhid Kotku Hz; *Prof. Korkut Özal'ın Hatıraları*. İstanbul, 1996.

Korka korka gelmişler içeriye, Hocamız'ın oturduğu salona girmişler. Şöyle salon uzun, kapıya yakın durmak istiyorlar ki, yaklaştıkları zaman ağızlarındaki sarımsak kokusu hocamızı rahatsız eder diye düşünüyorlar, uzak durmağa çalışıyorlar. Kapıdan girer girmez:

“—Selâmün aleyküm hocam!” derken, şöyle uzak duralım derken;

“—Gelin gelin, bakın —elinde kitap— size sarımsağın faziletlerinden biraz okuyayım!” demiş. “Ne kadar şifalıymış, ne kadar tansiyonu düşürüyormuş...” vs.

Eh, işte misal olsun diye söylüyoruz. Yâni Hocamız vefat etti, geldi, göçtü, gitti ama, Hocamız'ı hayatında tanıyan insanlar var, ben burada biliyorum, Hocamız hiç kerâmetfuruşluk yapmadı, keramet satmadı. Öyle büyüklük taslamadı ve dâimâ çok mütevazı bir durumda oturdu, kalktı, konuştu:

“—Ben aciz naçiz kardeşiniz.” dedi. “Ben günahkâr...” dedi kendisinden bahsederken. “İşte yapamıyoruz, olmuyor, nerede o eski büyüklerin halleri!.. Biz maalesef...” dedi, vs. dedi...

Her hali tevâzu... Gören de der ki:

“—Yâ, amâaan, işte bir köy hocası be! Gelmiş, burada imamlık yapıyor.”

Kimisi sakalına çatar, kimisi göbeğine çatar, kimisi boyuna çatar, kimisi sözüne çatar, kimisi telaffuzuna çatar, kimisi orasını hor görür, kimisi şurasını hor görür...

Halvete girmiş, halvetten çıkmış, kırk gün terbiye görmüş adam... Diyor ki:

“—Hocamız’ın çok kerametlerini gördüm.”

Halvetten yanındaki arkadaşıyla çıkmış, Hocamız’ın evine doğru geliyorlar bahçeden. Yan taraf bahçe, sol taraf böyle koridor, kapıya gelecekler. Demiş ki yanındaki arkadaşına:

“—Bak biz şimdi daha kapıyı çalmadan kapı açılacak.” demiş.

Oradan koridordan yürümüşler, kapıya gelince tıtrak kapı açılmış. E böyle kerametlerinin olduğunu biliyor. Ama birisiyle de konuşurken demiş ki:

“—Hocamız iyidir, hoştur, evliyadır ama, siyasetten anlamaz!” Halt etmişsin şimdi sen! İşte bu olmadı. İşte kimisi öyle dedi,

kimisi böyle dedi. Yâni çeşitli şeyler söylediler ama, vefat ettikten sonra, tabii her şey daha iyi anlaşıldı. Herkes birbirine:

“—Yâ, benim başımdan şöyle bir olay geçmişti, şöyle bir kerametini görmüştüm, böyle bir kerametini görmüştüm diye,

Vây! Vay yüzbin vay kim, ne nisbet yârdan ayrılmışam, Bir kadd-i şimşâd u gül-ruhsârdan ayrılmışam.

dediği gibi [Fuzûlî’nin], ah vah ettiler, saç baş yoldular, “Kadrini kıymetini bilememişiz.” dediler. Ben de dahil...

Kadrini kıymetini bilemedik Hocamızın, sağlığında... Kalktık gittik Ankara’da

profesörlük yapacağız diye. Gelmek istedim tabii ben müteaddid defalar da, Hocamız:

“—Profesör ol da öyle!..” dedi.

O da keramet. Ben daha asistanım, “Durmayayım Ankara’da, geleyim hizmetinizde olayım!” diyorum, “Profesör ol da öyle...” diyor. Profesör oldum, öyle geldim buraya. Keramet... Evvelden, olacağı işaret ediyor.

“—Ne zaman profesör olacaksınız?..”

Beni profesör yaparlar mı bu sakalla? Mümkün mü? Başörtülüğü sınıfta tutmuyorlar. Sakallıyı profesör yaparlar mı?.. E Allah dilerse yaparlar. Senatoda menatoda bir şey demezler mi adama yâ?.. Derler ama, Allah göstermezse görmezler. Benim sakalım vardı profesör olduğum zaman. Doçent olduğum zaman sakalım vardı, lisan imtihanında taktılar bana...

Ondan sonra, askerlik vazifemi yapmak için, mecburen askere gittim. Askerde sakal bıyık dümdüz kesiliyor, yedek subay olduk. Yedek subay iken doçentlik imtihanlarına geldik, sakal bıyık dümdüz, bizi anlamadılar, imtihanları o zaman geçtik İstanbul’da... Ankara’da olmadı, kimse bilmedi, rahat geçtik, çok yüksek notlar alarak geçtik.

Ötekilerde notumuz yüksekti, itiraz da etmiştik hatta. Geçtik.

Yâni doçentken öyle geçirdi Allah, profesörken böyle geçirdi.

Ben asistanken sakal bıraktığım zaman, bizim fakültede bir yaşlı öğretim üyesi dedi ki:

“–Teessüf ederim sana!”

“–Niye?..”

“–Sen artık bundan sonra profesör olamazsın! Sakal bıraktın, deşifre oldun, çelme takarlar, seni atarlar, profesör olamazsın.”

Yâ, profesör etmek, etmemek, takdir Allah'ın. Yâni Allah dileyince oluyor. Nasıl oluyorsa oluyor ama, biz nereden açtık sözü?.. Hep kendimden bahsettim, beni affedin, kusurumu bağışlayın. İnsan böyle, avcı hikâyesi gibi, kendi bildiği şeyleri söylüyor.

Ama “Profesör ol da öyle gel! Profesör ol da öyle gel! Profesör ol da öyle...” Asistanken geleyim dedim, “Profesör ol da öyle...” Doçentken geleyim artık, almak istemiyorlar beni askerden sonra, almak istemiyorlar, zorluk çıkartıyorlar, geleyim İstanbul'da durayım... “Hayır! Profesör ol da öyle... Kaç sene kaldı, ne zaman profesör olacaksınız? Profesör ol da öyle...” Biliyor.

Gelelim Ebû Hafs Hazretleri'nin sözüne: Velî kimdir? Kerametlerle tasdik ve takviye olunan; ama, keramet satmayan, mütevazi olan kimse...

Hocamız nasıldı?.. Mütevaziydi. Nasıl tanırlardı Hocamız'ı?.. Bir köylü şahıs sanırlardı. Hocamız biraz da böyle, “Kardaşlar!” filan diye konuşurdu, telaffuzu da biraz tatlıydı. Meselâ bir sözü var, onu yazmışlar kartona, beze, duvara asmak için:

“–Arkadaşlık pekeyi demekle kâimdir.”

Biz pekiyi deriz, o pekeyi derdi meselâ. Bu Anadolu telaffuzudur yâni. Kardaş derdi, kardaşlarım derdi filan...

Tabii, o haliyle küçümserlerdi bazıları. Hocamız'ı küçümserlerdi, bir şeye benzetemezlerdi. Ama Allah yüceltti mi bir insanı, yücelir. Keramet verdi mi, verir. Mevkî makam verdi mi, verir. Ama o özellikle saklıyordu.

Ben biliyorum. Bütün gün beraberiz, yan yanayız. Birisi bir konuyu anlatıyor, dinliyor. O gidiyor başkası geliyor, aynı konuyu anlatıyor, aynı merakla dinliyor. Aynı merakla... Ötekisi de, hocamız bilmiyor sanıyor, dallandıra budaklandıra izah etmeğe çalışıyor, sabırla dinliyor. O da gidiyor, ondan sonra başkası aynı şeyi anlatıyor. Ben biliyorum, malumu olan şeyler. Karşı taraf bilmiyor sanıyor, izah etmeğe kalkıyor, anlatıyor.

Hacda, bir keresinde:

“—Hocam, bu akşam filanca zâtı ziyaret edelim!” demişler.

“—Pekiyi...” demiş.

Biraz sonra bir başka şahıs gelmiş:

“—Hocam, Medine'de şöyle bir mübarek zât varmış, ona gidelim bu akşam!” demiş.

“—Pekiyi...” demiş. Üçüncü bir şahıs gelmiş,

“—İşte bu akşam falanca yere gidelim Hocam, şöyle yapalım.

Orada şu var, bu var...” demiş.

“—Pekiyi...” demiş.

Etti üç... Üç ayrı yere pekiyi dedi. Yanındaki ihvanımızdan mühendis dayanamamış:

“—E hocam, şimdi üç yere pekiyi dediniz bu akşam için, üç ayrı şahsa?..”

“—Sen sonunu seyret!” demiş. “Bak bakalım sonuna!” demiş.

Biraz zaman geçmiş, birinciden bir haber gelmiş:

“—Efendim, hani filanca zâta gidecektik ya, işte o Medine dışındaymış da, yokmuş da burada, olmuyor.”

Tamam, üç, indi ikiye... Ondan biraz daha sonra bir haber daha gelmiş işte ikinci şöyle de o iş de olmuyor da falan... Tamam, tek ihtimale düştü.

“—Gördünüz mü?.. Ben yıllardır size arkadaşlıkta uyumu öğretmeğe çalışıyorum, pekiyi demeyi öğretmeye çalışıyorum.” demiş.

Yâni birbirinize itiraz etmeyin, uyumlu, tatlı olun, sevimli olun, kardeş olun...

Şimdi bizim Bayramiç’e gittik bu geçtiğimiz günlerde, bizim ihvanımız iki guruba ayrılmış: Hatm-i Hâcegân’ın başında şu duayı okuyanlar...

Ondan sonra bize birisi oradan soru sormuş:

“—Hatm-i Hâcegân’ı nasıl yapalım hocam?”

“—Şöyle şöyle yapalım!” demişiz.

Ona göre Hatm-i Hâcegân yapanlar; iki.

Birinciler ikincileri reddetmişler:

“—Olmaz, biz Hatm-i Hâcegân’ı falanca hatun hanımefendi zamanında burada şöyle

yapıyorduk, şimdi siz böyle yapıyorsunuz; olmaz böyle şey!” demişler.

Nedir mesele?.. Hatm-i Hâcegân'ın aslı 7 Fâtîha, 100 salevât-ı şerife, 79 Elem neşrah leke, 1001 İhlâs, 7 Fâtîha, 100 salevât-ı şerife... Terkip bu.

Burada bir değişme yok. Başına gelen duaların farkından hatunlar birbirlerine tutuşmuşlar, darılmışlar, gitmemeğe, gelmemeğe, konuşmamağa, toplanmamağa başlamışlar. Pekiyi demeyi öğrensene, ne olacak yâni! Aynı yolun yolcusu, aynı evin kardeşleri, aynı tekkenin müridleri, ihvânı küçük şeylerden, mühim olmayan şeylerden problemler çıkartabiliyorlar.

İşte Hocamız “Ben size pekiyi demeyi öğretmek istiyorum yıllardır.” demiş. Ama bak üç şeye evet diyor, ama, iki tanesinin olmayacağını bildiği için, “Bak, sen işin sonuna dikkat et.” diye de söylüyor. Olacağını, olmayacağını da biliyor yâni.

İşte velî böyledir. Velî, Allah'ın sevip de kendisine keramet nasib ettiği kimsedir. Ama o kerametini gizler, saklar, satmaz. Keramet satmaz, keramet göstermez, söylemez. Belki bizim söylememizi bile istemiyordur. Allah rahmet eylesin... Yâni biz dayanamıyoruz, seviyoruz, hayret ediyoruz.

Bir de insanlar kerameti inkâr etmesinler, evliyayı inkâr etmesinler diye söylemek zorunda kalıyoruz.

Şimdi kimisi diyor ki:

“–Olmaz böyle şey!”

Yâhu, ben de olmaz diyen bir tahsilde yetiştim. Senin kadar ben de Fizik okudum, Matematik okudum, Enerjinin sakımı kanunu okudum, şunu okudum, bunu okudum... Sizin safsatalarınızı hep beraber biz de okuduk. Hepsini biliyoruz. Felsefe’yi de biliyoruz, Matematiği de biliyoruz, Fizik’ten de iyi notlar alırdık el-hamdü lillâh! Kendimizden üsteki sınıfların kitaplarını okurduk filan...

Hepsini biliyoruz ama, işte o bilgiyle, sizin gibi o şüpheciliğinizle biz o mübarek şahıslarla karşılaştık da bu gibi şeyleri gözlerimizle gördük, kulaklarımızla duyduk da ondan evet diyoruz. Ondan evliya var, kerâmât-ı evliyâ hak diyoruz.

Adam hiç görmemiş, böyle bir topluma girmemiş...

Bu akşam aklıma geldi, dergide de yazayım diye düşündüm: Muhterem kardeşlerim! İnsanın bir ihvân gurubu olması ne güzel şeydir! Şu camideki kardeşlerin ihvân olması, kardeş olması, birbirinin yakını olması... Evine gidiyor, ziyarete geliyor, birbirini seviyor, tanıyor... Adıyla sanıyla... Bir grubu olması insanın, çok güzel bir şeydir.

Bir insan bir yerde tek başına yaşayamaz. Almanya’ya gidersen, başka bir şehre gidersen; hiç tanıdığın insan yoksa, çatlarsın, patlarsın. İnsanın grubu olması, sohbet edeceği,

dertleşeceği, anlayacağı, yardımlaşacağı, sevincini ve acısını paylaşacağı grubu olması çok büyük nimet... İhvanlık çok büyük nimet... Bir toplumun, bir sosyal grubun mensubu olmak çok güzel bir nimet...

Şimdi bazısı bu nimete sahip değil ve ukalâ... Hem sahip değil, hem dini tahsil görmemiş...

Şimdi Hocamız bizi sevk etti, İlâhiyatta profesör olduk. Ben ne olacaktım kendi kafama kalsaydı? “Kendi bildiğine varan, ya davulcuya varırmış ya da zurnacıya...” derler halk tabiri olarak. Ben kendi aklıma kalsaydım mühendis olacaktım. Hem de tayyare mühendisi olacaktım, isteğim oydu. Sorarlardı bana:

“—Ne olacaksın Esad?” diye, ben de derdim ki: “—Tayyare mühendisi olacağım!”

Sanırdım ki tayyare mühendisi olunca çok uçacağım. Halbuki mühendisler aşağıda çizer, bu işi pilot yapar. Yâni uçan pilot... Hostes daha çok uçuyor. Her gün uçuyor, gına geliyor. O zamanki aklım olsa, uçağa binmek tatlı geldiğinden, desem desem pilot olacağım diyebilirdim. Ama tayyare mühendisi olacağım derdim. Ne olacak tayyare mühendisi olmak veya olmamak...

O da önemli olabilir, o da kıymetli bir meslek ama, hocalarımız bizi böyle evirdiler çevirdiler, döndürdüler; sonradan Arapça öğrendik el-hamdü lillâh...

İlâhiyat Fakültesinde profesörlük nasib oldu. O grup içinde Hadis hocası, Tefsir hocası, Kelam hocası bilmem ne... Dergiler, yazılar, kitaplar, tenkitler... O toplumda, o ortamda yetiştik.

Adam liseden terk tahsili, Arapçası yok... E böyle bir sosyal gruba girip de, bu gibi olayları da gözleriyle görmemiş. Hani bazısı ümmî olur ama... Peygamber Efendimiz ümmî, âmennâ ve saddaknâ... Ümmî ama;

أَدَّبَنِي رَبِّي فَأَحْسَنَ تَأْدِيبِي

(*Eddebenî rabbî, feahsene te'dîbi*) “Beni Rabbim yetiştirdi, terbiyemi, yetişmemi çok güzel yaptı.” diye söylüyor. Tabii, Allah ona her türlü bilgiyi vermiş.

Olabilir. Bir insan, etrafındaki toplumundan da eğitim alır. İyi bir toplumun içinde... Zaten böyle toplum halinde olmanın faydası da o. Yeni ihvân, eski ihvândan âdâb öğrenir. “Tekke âdâbı görmüş.” derler bir insana, bakarlar oturmasına, kalkmasına, hitabına, konuşmasındaki inceliğe, nezakete, zerafete, derler ki:

“—Bu tekke âdâbı görmüş bir Osmanlı efendisi.” derler insana. Veyahut bir adama da derler ki:

“—Adam hiç aile terbiyesi bile almamış.” derler.

Çünkü ailede de insan bir terbiye alıyor, tekkede de bir terbiye alıyor, toplumda da bir terbiye alıyor.

Bugünün toplumunda ne terbiye oluyor? Bizim toplum, şimdiki modern Türkiye'nin toplumu mensuplarına ne öğretiyor?

“—Arkadaş, baban bile olsa itimad etmeyeceksin! Önüne geleni kazıklayacaksın, cebini doldurmağa bakacaksın. Devlet malı

deniz, yemeyen domuz... Yiyeceksin, içeceksin, keyfine bakacaksın.”

Bunları öğretmiyor mu toplum şimdi? Batı bunu öğretmiyor mu? Bunu öğretmiyor mu yâni insanlara?..

“—Arkadaş, kimseye itimad etme, kendi işini yürütmeğe bak, gemisini yürüten kaptandır. Sen al, işini bitir.”

E ötekiler ne olacak? Bu kardeşim ne olacak? Bu fakir ne olacak? Ben bunları böyle aldığım zaman yetimin, tüyü bitmedik yetimin derler, zavallı dulun hakkını yemek ne olacak?.. Yok, toplum bu eğitimi vermiyor bugünün insanına...

Bugünün genci, yetiştiği zaman, böyle etrafa bakarken komşunun bahçesinden elma kopartıyor. Oradan üç tane dut almayı kâr sayıyor. Manavın yanından geçerken, tezgahından bir tane şeftali alıp arkadaşlarına gösteriyor:

“—Bak manava göstermeden aldım, görüyor musun?” diyor, hart ısıyor.

Ötekisi de:

“—Aferin be, sen bunu becerdin, ben de bir deneyeyim!” diyor.

Toplum ne öğretiyor? Bunları hep gördük. Mahallede görmedik mi, komşunun bahçesine atlayıp meyvaları yolanları, camları kıranları, şunu bunu yapanları, haylazlıkları... Gördük. Toplum insana bir terbiye veriyor; iyi veya kötü...

Bizim müslümanlar bir araya gelir de bir güzel, ahlâklı, temiz, nûrânî, rûhânî bir toplum meydana getirirse fenâ mı bu? Kahvenin sigara dumanı mı iyi, yoksa bu güzel nûrânî hava mı daha iyi?..

Adam bu hayatı görmemiş, hiç haberi yok, ilimden de haberi yok, modern ilimden de haberi yok...

“—Keramet yoktur!” diyor.

“—Niye yoktur babam, paşam, ağam?.. Hayrola? Nereden esti kafana bu rüzgâr böyle? Şeytan mı zıngırtladı, fitedi vesvese verdi?..”

Kur’an-ı Kerim’de var keramet... Hiç Kur’an-ı Kerim okumadın mı? Olağanüstü kaç tane olay var Kur’an-ı Kerim’de. Allah CC ayet-i kerimeyle bildiriyor. Sen kafanı değiştir.

“—Efendim, olmaz öyle şey!..”

Kur’an-ı Kerim olur diyor. Fizikçinin lafına mı inanacaksın, Kur’an-ı Kerim’deki bu ayet-i kerimeye mi inanacaksın? Sonra ben gözümle gördüğüme mi inanacağım, senin inkârına mı kulak asacağım? Ben olayı gözümle görüyorum. Sen görmemişsin, inkâr ediyorsun.

Onun için söylüyoruz. Yâni bazen kerametleri söylememizin sebebi, böyle şeyler vardır, inkâr etmeyin sakın demek için. Bu da çok güzel bir şeydir.

Tarif kısadır. Bak kaç tane kelime: (*Men üyyide bi’l-kerâmât ve guyyibe anhâ*) Evet keramet veriliyor kendisine, kerametleri var ama onlarla

hiç ilgisi yok, onları hiç nazar-ı dikkate almıyor, onları hiç söylemiyor, onları hiç göstermiyor, onlardan hiç böbürlenmiyor. (*Guyyibe anhâ*) Yâni onlardan uzak, onlarla hiç ilişkisi yokmuş gibi, ilgisi onlarla kopuk. İşte velî budur.

Bir başka tâbiri hatırladım ben, dergide yazmıştım. Diyordu ki bir başka şahıs... Belki bu kitabın da bir yerinde gelir o şahsın o sözü. Velî kimdir?

مَنْ ظَهَرَ عَلَيْهِ الْكَرَامَاتُ فَهُوَ وَلِيٌّ وَمَنْ أَظْهَرَ
كَرَامَاتِهِ فَهُوَ مُدِّيٌّ

(*Men zaherat aleyhi'l-kerâmâtü fehüve veliyyün*) “Velî, sözünde, işinde, halinde kerametler görülen kimsedir. (*Men azhara kerâmâtihi fehüve müddein*) Ama, keramet-furuşluk yapan palavracıdır.” Ama yapmadığı halde, saklamağa çalıştığı halde, halinde, sözünde, işinde olağanüstülükler görülen hakiki velidir diyor. Aynı mânâ çok güzel ifade edilmiş. İşin aslı budur.

Sözümüzün hulâsası ne: Evliyalık diye güzel hal vardır. Evliyâ dost demek, Allah'ın dostu. Evliyâullah, veliyyu'llah. Allah'ın dostu.

Bir de bir hikâye anlatayım, olmuş hikâye. Veliyyullah deyince oradan aklıma geldi. Bunu bana anlatan Asım Köksal Hoca. Hani şu İslâm Tarihi'ni yazan. Asım Köksal Hoca Diyanet'te bir bölümde müdür iken, bir şehirden bir şahıs geliyor. Oturmuşlar, sandalyeler var... O

şehirden gelen şahıs, kendi müftüleri olan bir zat hakkında:

“—Aman efendim, bizim memleketin müftüsüdür, çok fena adamdır, şöyledir, çirkeftir, kötüdür...” diye çok aleyhinde konuşuyor.

Diyanet’te bu müdürlerin yanında o şehirden gelen şahıs, o şehrin müftüsünü batırıp çıkartıyor, kötülüyor. Bunlar da diyorlar ki:

“—Vah vah vah! Tüh be, yazıklar olsun! Yâni bir şehrin müftüsüne yakışır mı bu söylenen haller, yazık be! Din adamları ne hale gelmiş, vah vah vah, tüh tüh tüh! Yazıklar olsun! Hay Allah!” bilmem ne filan diyorlar. Onlar da müftünün aleyhine bir kanaat ve tavır takınıyorlar.

Şimdi Asım Köksal anlatıyor... Kendisi de bu işi yapanlardan birisi. Geceleyin yatsı namazını kıldıktan sonra malum işte çalışılıyor, okunuyor filan... Yatma zamanı gelince abdest alınıyor, tesbihi eline alıyor, zikrediyor filan dervişler. Başkası gibi cup diye yatağa atmıyor kendisini... Abdest alıyor, namaz kılıyor, eline tesbih alıyor, vazifelerini yapıyor, zikrini yapıyor.

“—Şimdi böyle vazifelerimi yaptım, zikrimi yaptım, abdestli olarak yattım yatağa, uyudum.”

Yâni, güzel bir hal ile uyumuş. İyi bir insan, güzel bir hal ile uyumuş. “Rüyamda Hacı Bayram-ı Velî Hazretleri’ni gördüm.” diyor. Hacı Bayram-ı Velî diyoruz ya, yâni evliyâullahtan olan Hacı Bayram-ı Velî... Hakikaten öyle olduğu anlaşılıyor birçok delillerden.

Hacı Bayram-ı Velî şöyle kollarını abdest alacakmış gibi sıvamış mübarek, yuvarlak bir yüzü var, güneşten yanmış. Ziraat yaparmış Ankara'nın ovasında, güneş esmerletmiş. Tıknazca şöyle... Paçalarını da kıyırmış, ayaklarında takunyalar var, abdest alacakmış gibi bir tavır. Ama böyle Asım Köksal'a bakmış. Keşke onun da ismini söylemeseydim. Neyse... İsimsiz olsaydı yâni. Ama olmuş bir hadise olduğu bilinsin diye söylemiş olduk. Şöyle ona bakmış, biraz kaşlarını çatıp başını sallayıp bir bağırması rüyada:

“—O müftü efendi evliyaullahtır!”

İsmini söyleyerek “O evliyâullahtır!” diye bir bağırması.

“O rüyada bağırıyor ama onun bağırmasından benim kulağımın zarı patlayacak gibi oldu. Uyurken ben, uykudan uyandım.” diyor. Allah Allah! Fesühâna'llah, estağfiru'llah!.. Yâni Hacı Bayram azarlıyor Asım Köksal'ı: “Sen onun aleyhinde düşündün, konuştun o müftünün ama, o evliyaullahtandır!” diyor, bayağı da böyle bağırarak söylemiş.

Takvâ ehli insan tabii, ertesi gün gitmiş, hemen Diyanet'teki arkadaşlarının hepsine demiş ki:

“—Dün hani o müftünün aleyhinde, ‘Ah vah, yazıklar olsun!’ dedik ya tevbe! Ben rücû ediyorum o sözlerimin hepsinden.” filan demiş.

“—Hayrola ne oldu?”

“—Böyle bir müthiş rüya gördüm, gece fena halde azarladılar beni... O adam herhalde iyi bir adam!” demiş.

“—Allah Allah, çok aleyhinde konuştu ötekisi?”

“—Kim bilir?..” filan...

Sonunda demişler ki:

“—Araştıralım şu müftüyü... O adam kötü dedi ama bir de başka kaynaklardan araştıralım!”

Başkalarına sormuşlar. İşte bir müftü varmış, kötüymüş filan...

“—Yooo, adam melek gibidir, tatlı dillidir, cömerttir, güzel huyludur. Gece uyumaz, ışıklarını görürüz mahallede, sabaha kadar odasında ışık yanar, ibadet eder, ilimle meşgul olur. Kimseyi incitmez, hayır hasenât sahibidir, iyi insandır.”

Birisine sormuşlar, ötekisine sormuşlar, öyle. Tamam, anlaşılmış. Zaten rüyadan anlaşıldı, tahkik etmeye lüzum yok. Hacı Bayram savunduğuna göre, öyle bir müftünün iyi bir insan olduğu belli. Tamam.

“—Peki niye Hacı Bayram o müftüyü müdafaa etti?” diye o takıldı bu sefer zihnime... Anladım, tamam o müftü iyi insanmış, anladık da niye Hacı Bayram beni azarladı o müftü için?.. Onu da sonradan anladık. Meğer müftü efendi Bayrâmiyye Tarikatı'ndanmış da, pîr efendi asırlarca sonra gelen dervişine laf söylettirmiyormuş.

Bakın, hem Hacı Bayram'ın kerâmeti görülüyor burada, vefat etmiş, asırlarca sonra kendi müridinin birisinin aleyhine kötü bir kanaat besleyen bir insanın rüyasına giriyor, haşlıyor onu; seni seni diye haşlıyor. O da Hacı Bayram'ın

kerameti tabii bir taraftan... Bir taraftan da o berideki adamın, yâni müftünün evliya olduğunun bir delili bu...

İşte evliyaullah, Allah'ın dostları, sevgili kulları böyledir muhterem kardeşlerim! Bu dediğimiz, anlattığımız şeyler vardır ve böyledir ve bunların ben size damgalı, tasdikli, imzalı belgelerini getirebilirim.

Hani münkir insanlar var ya, kerametleri inkâr ediyor, evliyayı inkâr ediyor... Kürsülerden inkâr ediyor şimdi... Hani falanca gazetenin ilerici gazetenin, filanca dinsiz adamın inkâr etmesi ayrı... Tamam, onu tabii karşılıyoruz, adam namazsız, niyazsız, oruçsuz, bıyıksız, sakalsız, nursuz, arsız, yüzsüz... Tamam, inkâr edecek, bir şey değil, ona bir şey demiyoruz ama kürsülerden inkâr ediyor. Sarıklı cübbelilerden inkâr edenler oluyor.

Onun için, böyle imzalı, tasdikli, gören insanların imzasıyla gösterebilirim. Evliyanın kerameti haktır. Ehl-i sünnet akîdesi de böyledir. Kur'an-ı Kerim'de de keramet vardır, hadis-i şerîfte de vardır.

Biliyorsunuz Hazret-i Ömer, minberde hutbe okurken, "Yâ Sâriye!" diye İran'daki komutanına seslenmiş ve duyurmuştur. Keramet işte öyle sahabede de vardır. Eski ümmetlerde de vardır, şimdi de vardır. Her zaman olur. Allah'ın sevdiği kulu olduğu yerde keramet olur.

Allah'ın sevgili kulları, evliyası kimlerdir? Kerametlerle böyle tasdiklenen, desteklenen, ama onları hiç hatırında bile tutmayan,

onlara aldırmayan, onları kullanmayan, onları satmayan insan. İstismar etmiyor yâni. Allah'ın kendisine verdiği makamı istismar etmiyor muhterem kardeşlerim!

Onlar ne diyorlar biliyor musunuz? Duymadıysanız hayret edeceksiniz, hanımlar beni affetsin. Keramete ne derlermiş büyüklerimiz: Hayz-ı ricâl... Yâni kadın hayız görüyor, adet görüyor biliyoruz da, erkeğin hayzı ne demek? Kadın utanır da o halini saklar, söylemez, utanır. Yâni evliyaullah da kerametini öyle saklar, utanır.

“—Millet de beni iyi bir şey sanacak, estağfiru'llah, kim bilir nasıl olduğumu, ben bir naçiz kulum hiç bir kıymetim yok, kadrim yok, Allah'ın günahkâr, yüzü kara kuluyum.” der, ödü patlar, saklamağa çalışır.

Kadının aybaşı halini saklamağa çalıştığı gibi, kimseye duyurmadığı gibi. “Gel namaz kıl.” diyorsun, hık mih... Yâni kılamayacak durumda, ama söyleyemiyor, utanıyor. Evliya da kerametini saklar. Ama saklar da göstermek istemez de Allah da kerameti verir de verir, öyle de çıkar da çıkar bazen ortaya. O da olur.

“—E hocam bütün evliyaullahın hepsinin kerameti olur mu?”

Hayır! Kerametsiz evliya da olur. Yâni Allah'ın evliyasıdır ama kerametini kimse bilmez. Evliya olduğunu kendisi bilmeyen evliyalar da vardır. Hızır AS'ın bilmediği evliya da vardır diyor İmâm Kuşeyrî, *Risâle-i Kuşeyriyye isimli o meşhur eserinde öyle* diyor.

O da güzel bir eserdir. Keşke bunu bitirdikten sonra bir de onu biz okusak. Onu okumağa başlamadık. Neden?.. Çünkü onun üç- beş tercümesi var da tercüme edilmiş olan şeyi okumak sizin için mümkündür. Gerçi tercümelerde düzeltilmesi gereken yerler var. Bu oyuncak değil. Başka bir iş yâni bu. Onun için, belki o da ileride okunsa iyi olur. O kanaatleyim. Okunulabilir. Ama bu hiç tercüme edilmemiş olduğu için biz bu kaynak eseri herkes istifade etsin diye böyle damla damla, damla damla fırsat buldukça okuyup anlatmağa çalışıyoruz.

Şöyle namaza yarım saat kala bitirelim bu dersi, fazla uzatmayalım!..

Gelelim ikinci sözüne. Bakın büyüklerin sözleri nasıl. Yâni buradan şunu anlıyoruz ki bu evliyaullah, bu mübarek insanlar çok edebli insanlar. Hiç böbürlenmeyi, kibirlenmeyi sevmiyorlar, gösterişi sevmiyorlar, belli etmiyorlar. Onun için, bizim büyüklerimiz bunu bildiğinden ne demişlerdir:

“—Her geceni Kadir bil, her gördüğünü Hızır bil!”

Belli olmaz. Dilenci gibi görürsün, aldırılmazsın, önem vermezsin; ama bakarsın, evliyadır, Hızır AS’dır belki. Onun için dikkatli olacaksın. Allah’ın kullarını hor hakir görmeyeceksin, tepeden bakmayacaksın. Bilemezsin ki, Allah belki onu senden daha çok sever. Seni sevmez de, senin kötü düşüncelerini, kibrini, gururunu sevmez de... Tabii, Allah’ın sevdiği kulu etsin

Allah hepimizi... Sevmediği kul olmaktan bizleri korusun ve bizde ne gibi sevmediği sıfat, ahlâk, huy, hal varsa, onlardan bizi kurtarsın...

Kimisinin kibri, ücubu var, kimisinin hasedi var, kimisinin gıybeti var, kimisi şöyle, kimisi böyle... Eh, herkesin kendine göre çeşitli kusurları olabiliyor. Bizim de vardır. Tepeden tırnağa, *sertâ bepâ derler, baştan ayağa kusuruz biz.* “*Her dem hatadır kârımız.*” diyor, ne güzel söylüyor.

Bu Aziz Mahmud-u Hüdâyî Efendimiz Hazretleri de çok büyük zât-ı muhteremdir. “*Her dem hatadır kârımız.*” *Kâr, iş demek ama, her dem hatadır işimiz demek. Dem de an demek. Her an işimiz hata, hatalı işleri çok yapıyoruz mânâsına.*

Tabii çeşitli edebî sanatlar da var işin içinde... *Kâr bir de, ticaretten elde edilen şeye derler. Yâni biz güya bu dünyaya gelmişiz, güya sevap kazanacağız.*

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا هَلْ أَدُلُّكُمْ عَلَىٰ تِجَارَةٍ
تُنَجِّكُمْ مِنْ عَذَابٍ أَلِيمٍ

(صف: ١٠)

(*Yâ eyyühe'llezîne âmenû hel edüllüküm alâ ticâretin tuncîküm min azâbin elîm.*) “Ey iman edenler! Sizi cehennem azabından, fecî, elim bir azaptan, müthiş, dehşetli bir azaptan kurtaracak bir şey öğreteyim mi?” (Saf, 61/10)

Kâr edeceğiz güya, her dem hatadır bizim kârımız. Yâni negatif kâr... Negatif kâr ne demek? Zarar demek. İktisatçılar bilir bunu. Zarar da negatif kâr demek...

İkinci söze geliyoruz. Bakın bir tane söz ama çok önemli, yâni çok önemli olduğu için muhterem kardeşlerim uzun boylu anlattım. Laf olsun diye anlatmadım fıkraları... Caminin kürsüsünde fıkra anlatmak doğru değildir, hikâye anlatmak doğru değildir. Dinî gerçekleri konuşmak lâzım, ayet konuşmak lâzım, hadis konuşmak lâzım, dini gerçekleri konuşmak lâzım.

Oyuncak değildir evet ama, bu cemaatin içinde bile belki vardır. Cemaatin dışında tonlarla, yığınla... Hem müslümanım diyor, hem de İslâmî birtakım gerçekleri bilmiyor ve de inkâr ediyor. Çok...

İnkâr olduğu için işin içinde, inkâr da onu felâkete götüreceğinden... Bir de Peygamber Efendimiz'in hadis-i şerifleri de var:

“—Benim evliyamdan birisini ezâlandıran, üzen kimse, benimle harb ilan etmiş olur.” diyor Allah-u Teâlâ Hazretleri.

Yâni, sen Allah'ın evliyâsına sataşırısan, Allah da senin başına bir belâ verir, iflah olmazsın. Başın belâdan kurtulmaz, cezâdan kurtulmaz, taştan taşa... Tabii biz onu da istemiyoruz. Gerçekler bilinsin istiyoruz.

b. Mânevî Hallerin Sebebi

İkinci sözü:

قَالَ وَقَالَ أَبُو حَفْصٍ مَا ظَهَرَتْ حَالُهُ عَالِيَةً إِلَّا مِنْ
مُلَازِمَةِ أَصْلِ صَحِيحٍ

TS. 121/26 (*Kàle ve kàle ebû hafş*) Aynı raviler demişler ki, Ebû Hafş şöyle buyurdu: (*Mâ zaharat hâletün àliyetün; illâ min mülâzemeti aslin sahîh.*)

Ne kadar güzel! Atasözü bunlar, mübarek söz. Bunlar böyle matematik formülü gibi. Ne demiş:

(*Mâ zaharat hâletün àliyetün*) *Hâlet*, bir çeşit hal demek. Hal ama *halet* diye te niye geliyor? İşte bir çeşit hal... (*Mâ zaharat hâletün àliyetün*) *Àliyah* ayın ile, ne demek? Yüksek demek. “Eğer bir kişide yüksek bir çeşit hal zuhura gelmişse...”

Yâni adam müslüman, derviş, kendisinde yüksek bir olağanüstü hal meydana gelmiş, bir şey mi olmuş ise, bu nedendir? (*İllâ min mülâzemeti aslin sahîh*) *Asıl* da, Arapça’da kök demek. “Sağlam bir köke yapışmış olmaktadır o àlî hal.” Yâni çürük bir kaynaktan böyle bir şey olmaz. Sağlam bir köke yapışmışsa, ondan o yüksek hale ermiş demektir.

Diyelim ki meselâ, farz edelim, yâni şöyle misal düşünelim: Rüya görüyor, ertesi gün çıkıyor. Allah Allah...

“—Aynen ben bunu gördüm hocam rüyamda, dün gece şöyle oldu, şimdi böyle oldu, aynen görmüştüm daha önce.”

Tamam, bir olağanüstü, güzel bir hal var. Yâni herkesin rüyası böyle tutmaz. Peygamber Efendimiz SAS, peygamber olmadan önce, uzun zaman rüyaları böyle imiş. Gece ne gördüyse, ertesi gün aynen talak-ı subh gibi aynen zahir olurmuş, aynen çıkarmış. Neden?.. Pırıl pırıl, nuraniyeti var gönlünün. Onun gönlü bizim gönlümüz gibi değil. Mânevî gerçekleri alacak bir gönül, kavrayacak bir gönül...

Bizim de etrafımızda o dalgalar dolaşıyordur ama, biz o dalgaları algılayamıyoruz. Radyo alıyor da, biz alamıyoruz o sesleri. Hayvan duyuyor, kedi kuş duyuyor... Zelzele başlamamış daha, zelzele olacak; hayvan huysuzlanıyor, kişnemeğe başlıyor. Zincirini kopartıyor, kösteğini kopartıyor, dizginini kopartıyor, ahırdan kaçıyor... Kedi kapıyı tırmalıyor, cama sıçırıyor, acı acı miyavlıyor veya kuş kafesin içinde çırpınıyor.

Ne oluyorsun? Kafesin içinde bir oraya, bir oraya uçarken, ne anladı küçücük kuşçağız? Ama bir şey seziyor, insan onu sezemiyor. Ondan sonra gümbür gümbür, gümbür gümbür bir zelzele geliyor beş dakika sonra, on dakika sonra, yirmi dakika sonra meselâ...

Demek ki kabiliyetler farklı... Bazı hayvanların kabiliyetleri bazı insanlardan daha iyi... Hayvan ama bazı kabiliyeti daha iyi. Kimisinin görüşü iyi... Baykuş geceleyin görüyor. Geceleyin sen de, ben de göremiyoruz. Ben zaten gündüz de

gözlüksüz göremiyorum kırk santimetreyi... Baykuş geceleyin karanlıkta görüyor. Delikten çıkmış fareyi hop yakalıyor. Onun gece görme kabiliyeti yüksek.

Kaplan veya bilmem ne çok uzaktan sesi alıyor, kokuyu alıyor. İnsanın yaklaştığını kokusundan alıp toz oluyor, kayboluyor.

Kabiliyet... Bazı kabiliyetleri farklı oluyor.

Peygamber Efendimiz'in her rüyası çıkarmış. Şimdi bu şahsın da rüyası çıkıyor. Güzel bir halet, iyi bir halet... Neden oldu acaba bu? Gece yatarken abdestli yatmıştır da ondandır. Tesbihini güzel, feyizli çekmiştir de ondandır. Yâni, sağlam bir köke yapılmıştır, sağlam bir kökten iyi bir sonuç olur. Çürük işten sağlam bir sonuç çıkmaz.

Şeyh Sâdi'nin bir şiiri var:

شمشير نيك از آهن بد چون کند کسی

Şemşîr-i *nik ez âhen-i bed çün kuned kesî*
Kötü demirden iyi kılıcı nasıl yapsın sanatkâr, mümkün mü? Demir kötü, bu kötü demirden, kükürtlü, piritli, uygun olmayan demirden güzel kılıcı nasıl yapsın bir kişi? Demir kötü. (Şemşîr-i *nîk*) “Güzel kılıcı (*ez âhen-i bed*) kötü demirden, (*çün kuned kesî*) nasıl yapabilir bir insan?..”

Maya iyi olacak. Yapılan, tutulan yol iyi olacak, yapılan işin aslı sünnete uygun olacak, Kur'an-ı Kerim'e uygun olacak... Evliyanın yoluna, adetine, Allah'ın sevdiği ahlâka uygun olacak

ki, bu taraftan bir güzel hâlet zuhura gelsin.

Buradan neyi alıyoruz muhterem kardeşlerim: Tasavvufun temelini, aslını, kaynağını, gerçek tasavvufu... Niye ben bu kitabı okutuyorum burada? Tasavvuftan bahseden binlerce insan var. Gerçek tasavvufu bilelim! Gerçek tasavvufu gerçek mutasavvıflardan dinleyelim diye. Yâni adamlara sorsan, herkes kendisine dünyanın kutbu benim diyor. Kutbu'l-aktâb, gavsu'l-âzâm, bilmem ne diyor herkes kendisine... Görelim bakalım, işin aslı neymiş bilinsin diye.

Kitaba uygun olacak. Yâni Kitâbullah'a, Kur'an-ı Kerim'e uygun olursa, iyi bir sonuç çıkar. Efendimiz'in sünnet-i seniyyesine uyarsa, iyi bir noktaya ulaşır. Uymazsa ne olur? Onun da misalini vereyim. İsim zikretmediğim için gıybet olmaz:

Bizim camiye de gelen giden bir insan vardı, tahsilsiz bir insan...

Evet, tahsilsizlerin içinde de hürmet ettiğimiz, sevdiğimiz, elini değil ayağını öpeceğimiz mübarek insanlar olabilir. Bilgisi yok, dini tahsili yok... Sonradan bir yerden esmiş adamın kafasına, şeyhlik taslamağa başlamış. Ama ilmi yok, irfanı yok, yetişmesi yok, salâhiyeti yok, icazeti yok, mührü yok, belgesi yok, mânevî tasdiki yok bu işin, şeyhlik yapmağa kalkmış.

Millet de, şapla şekeri ayırt edemiyor. Uzaktan ikisi birbirine benziyor, birisi şap, acı; ötekisi şeker, tatlı. Ayırt edemiyor, camla elması ayırt edemiyor. İyiyle kötüyü ayırt edemiyor. Yâni ekşiyi, turşuyu bir şey sanabiliyor.

Şimdi bu adamı görmeğe başlamışlar bizim o civarlarda... Bir kolunda bir kadın, bir kolunda bir kadın, edalar, tavırlar, göbeğine kadar sakallar, bilmem neler, beyaz giyimler filan... Kusura bakmayın ben de bugün beyaz giydim, ince olsun diye. Geçen hafta sucuk gibi terledim diye, evde ince bu varmış, bunu giydim. Aslında bana en yakışanı en karasıdır. Çünkü yüzü karaya, kara yüzü gibi kara cübbe yakışır.

Başlamış kolunda kadınlarla gezmeğe... Ne anladınız? Adamın sakat olduğunu anladım ben, şıp diye. Peygamber Efendimiz kadınlarla kol kola gezmiş mi? Gezmemiş. Tamam, bu adamın işi yamuk... Şıp diye anlaşılıyor kadınlarla geziyor. Tamam, bitti.

Tabii herkes anlamış. Alem aptal mı? Herkes aptal mı? Bazısı yutsa bile, kansa bile, bir kısmı da biliyor işin özünü. Kur'an'a uygun olması lâzım, hadise uygun olması lâzım!..

Peygamber-i Zîşânımız, sahabesi olan kadınlarla bey'at ederken, elini tutmamış ki, tokalaşmamış ki... Öyle kola girmek, el tutuşmak yok ki. Nereden çıktı bu?..

Tabii kim bilir neler söylüyor. Bazıları şiir söylemesini bilir. Bazıları edalı laflar söylemesini bilir. Bazıları lastikli, rumuzlu şeyler söyler... Vay be! Aman Allah'ım, vay canına!.. Herkes böyle dinler. Sonra kimisi de tatlı konuları seçer. Aşkullah, muhabbetullah... Allah!.. Kadınlar bayılır, ölürler. Erkekler serilirler... Aşkullah dedi, muhabbetullah dedi, müsamaha dedi, hoşgörü dedi... Tamam.

Hoşgörü deyince, diyor ki:

“—Tamam ben içki içiyorum, bu hoca benim içkimi hoş görecek, iyi hoca...”

O hoca kötü hoca! Sana kusurunu söylemeyen arkadaş iyi arkadaş değil! İçki içiyorsan, içkin kötü diyecek. Günah işliyorsan, günah yasak diyecek. Müsamahakâr, hah, iyi... Öyle şey olur mu? Gevşek... Vidalarının civataları, contaları kaçırıyor bu adamın, kıymeti yok! Onu ayırt edemiyor.

Ne olmuş sonra işin sonunda?.. İşi ilerletmiş vs. vs. vs. filan da, sonra ne oldu sonuna bak! Sonra ne olmuş? Adam giymiş grand tuvalet kıyafetlerini. Kravatı boynuna takmış, fötrü başına geçirmiş... Nereden heves etti onlara? Kravata, redingota, fraka, kıyafete... Demek ki içinde ona karşı bir meyil varmış. Öyle giyinmiş...

Muhterem kardeşlerim! Allah kullarına ibret ediyor bazılarını. İbret-i âlem olsun diye derler ya, ibret ediyor. Çıkmış sandalyenin üstüne, boynuna ipi geçirmiş, o kıyafetle sandalyeye bir tekme vurup, ahirete intihar ederek gitmiş.

Nereye gitti?.. Kravatla, fötrle, grand tuvaletle süslendi nereye gitti? Cehenneme... Nereden biliyorsun? “İntihar eden cehenneme gider.” diyor Peygamber Efendimiz, oradan biliyorum.

İntihar etmek yok. Neden? Canı sen almadın ki intihar ediyorsun. Canı sen çarşıdan, pazardan kendin mi aldın? Allah verdi. Allah alır. Veren Allah, alan Allah... Senin canın alma, verme,

intihara hakkın yok... Can sana emanet, sen onun bekçisisin. Emanete hıyanet edeni...

İslâm canı korumayı hedef alıyor. İslâm, nesli korumayı hedef alıyor. İslâm, malı korumayı hedef alıyor. İslâm büyük bir din... İslâm'ı sen incele bakalım başka sosyal düzenlerle, başka dinlerle bir mukayese et bakalım, gör bakalım! İslâm yüce din. İntihar etmek haram İslâm'da. İntihar etmek yok. İntihar edemez.

“—Çok ızdırap çekiyorum.”

Sabret, sevabın artsın. Allah kurtarsın tabii. İzdırap da çekme, Allah acını dindirsin ama, intihar edemezsin, intihar yok.

Birisi çarpışıyordu savaşta, pat küt filan, deviriyordu önüne geleni, kahraman, dediler ki:

“—Efendim, bir mücahid şahıs var, er meydanında koçlar gibi dönüyor, önüne geleni deviriyor, şöyle kahraman, böyle kahraman mücahid, herhalde cennetlik olur.” Peygamber Efendimiz buyurdu ki:

“—O cehennemliktir!”

Dondu kaldı sahabe-i kirâm.

“—Yâ Rasûlallah! Müslümanların safında, kâfirlerle çarpışıyor, aslanlar gibi çarpışıyor.”

“—O cehennemliktir!” buyurdu Efendimiz.

Neden? Şu anda çarpışıyor ama, akıbet önemli muhterem kardeşlerim!.. Akıbet, en son nefes önemli... Sahabe-i kirâm dondular, kaldılar... Bakın bu vaazda ne güzel konular geldi. Sahabe-i kirâm dondular kaldılar, şaşkırdılar. Rasûlüllah'ı inkâr edemezler. Ama anlayamadılar. Yâni koçlar gibi, aslanlar gibi çarpışan bir kahraman

asker, dūřmanla çarpıřıyor, niye cehennemlik olabilir anlamadılar. “O cehennemliktir.” dedi Peygamber Efendimiz. Biraz sonra haber geldi. Dediler ki:

“–Yâ Rasûlallah! Demin size bahsettiğimiz o kahraman asker yaralanmıştı, yarası çok acıyordu, yarasının acısına dayanamamış, kılıcının kabzasını yere dayamış, sivri tarafını karnına getirmiş, kılıcının ũstüne abanmak suretiyle kendi canına kıymış.”

Ne oldu?.. İntihar etti. Yaranın acısına dayanamadı, intihar etti, ne oldu?.. Cehennemlik oldu. Ne demişti Peygamber Efendimiz iki saat ũnce: “O adam cehennemliktir.” demişti. İşte Rasûlullah bŕyle sŕyler. İşte evliyâullah da bŕyle haber verir. Tabii evliyâullahın en yŕkseđi enbiyâullah...

Onun için, buradan tabii bize de gene bir pay çıkıyor muhterem kardeşlerim, sevgili kardeşlerim! Hepimiz Allah’ın aciz, naçiz, biçare, yoksul, sefil, miskin kullarıyız. İşin sonu ŕnemli muhterem kardeşlerim! Senin şu anda olduğun nokta ŕnemli değil. şu anda camidesin, namazdasın el-hamdŕ lillâh ama, sonun ne olacak?.. Son ne olacak? Son nefes ne olacak?..

Ŗlŕm kolay bir şey değil ki. Sen şimdi sıhhatliyken ŕlŕmŕn zorluğunu anlayamazsın. Ben nice hastaları biliyorum, “Al yâ Rabbi canımı!” diye yalvardığı halde yıllarca yaşayan hastaları biliyorum. “Al artık yâ Rabbi canımı!..” Olmaz. İstiyor istiyor diye, insanın canı da çıkmıyor. Kim ister Sırpın eline dŕřŕp de işkence gŕrmeyi? Ŗleyim, kurtulayım der.

Vurulup tertemiz alnından uzanmış yatıyor,

Bir hilâl uğruna yâ Rab, ne güneşler batıyor.

Tamam, kolay bir ölüm bu... Trak, bir kurşun, *innâ lillâh ve innâ ileyhi râciûn*, cennet... Kolay. Bu kolay ama acaba herkesin ölümü böyle mi oluyor? Hayır! Senelerce yatalak oluyor, çok ızdırap çekiyor, ihtiyarlıyor, kötü durumlara düşüyor, şöyle oluyor, böyle oluyor...

Allah bize acısın... Bizi kötü durumlara düşürmesin... Bizi, sevdiği hallere sahip eylesin... Bizi sevmediği, cezalandıracağı işleri yapmağa bulaştırmasın... Huzuruna sevdiği kul olarak varmayı nasib etsin... Hüsn-ü hâtimeler ile ahirete göçmeyi nasib etsin, muhterem kardeşlerim!..

Evet, saat dolayısıyla bu hafta bu kadarla yetiniyorum. Önümüzdeki hafta inşaallah gene dersimiz olacak. Burada olacağımı, sağ olursam biliyorum. İnşâallah dersin devamını yaparız. Bundan sonraki paragraf uzun bir paragraf... Başlarsak bitiremeyeceğimiz için burada kesiyorum.

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

25. 06. 1994 - İstanbul

[Bütün TASAVVUF SOHBETLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

SERVER
Kürsü